

Список використаних джерел:

1. Міщенко А.П. Стратегічне управління. Навчальний посібник. (Видання друге) / А.П. Міщенко.- Дніпропетровськ.: Вид-во ДУЕП, 2007. - 332 с.
2. Юхименко П.І. Теорія фінансів: Підручник / П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л. Лазебник та ін. / [За ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія]. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.
3. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій: Підручник. / В.М. Суторміна.— К.: КНЕУ, 2004. — 566 с.
4. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. / [Белявцев М.І., Воробйов В.М., Кузнецов В.Г. та ін.]; за ред. М.І. Белявцева, В.Н. Воробйова;. — К. : Донецький нац. ун-т., 2006. — 407 с.
5. Аранчій В.І. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємства / В.І. Аранчій, О.П. Зоря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2010. — № 2. — С. 156–159.
6. Линенко А.В. Обґрунтування вибору фінансової стратегії підприємства / А.В. Линенко // Економіка та підприємство — 2009. — № 1. — С. 109–113.
7. Бланк И.Л. Финансовая стратегия предприятия: Учебный курс / И.Л. Бланк. — К.: Ника-Центр: Эльга, 2004. — 720 с.
8. Семенов А.Г. Класифікація видів фінансової стратегії підприємства: Науково-виробничий журнал // Держава та регіони / А.Г. Семенов, О.О. Єропутова, О.О. Плаксюк. - №1. - 2012.- С.163-170.

Рецензент – к.е.н., професор Аранчій В.І.

УДК 338.24:662.76

ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА

Передерій Н.О., к.е.н., доцент; Піжук О.А., магістрант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Україна має величезний потенціал для розвитку власного ринку біопалива, що набуває особливого значення в умовах нестабільності світової економіки, зростання цін на традиційні енергоносії та енергозалежності країн від імпорту вуглеводів. В Україні є всі необхідні умови для виробництва та реалізації біодизелю, вільні площі під вирощування зернових, олійних і спеціальних культур, науковий, технічний та кадровий потенціал для виробництва біопалив, зростаюча внутрішня потреба в біодизелі та біогазі. Все це дозволяє швидко нарощувати потужності з його виробництва.

Ukraine has great potential for the development of its own biofuels market, which is particularly important in an unstable global economy, rising prices of traditional energy sources and energy dependence on imports of carbohydrates. Ukraine has all the necessary conditions for the production and sale of biodiesel, available land for growing grain, oilseeds and special crops, scientific, technical and personnel potential for biofuels, a growing domestic demand for biodiesel and biogas. This allows to quickly increase capacity of its production.

Постановка проблеми. Сприятливе поєднання кліматичних умов та доступна робоча сила в Україні є надзвичайно привабливим для потенційних інвесторів, оскільки це передбачає велику кількість позитивних змін для національної економіки загалом. Із загальної території 60,4 млн. га сільськогосподарські угіддя займають 41,8 млн. га, з них орні землі – 32,6 млн. га. Природна середня врожайність зернових культур – 26 ц/га (більше, ніж на ґрунтах країн Європи і більшості країн світу).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні проблеми виробництва та використання біопалива в Україні висвітлені у працях ряду вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Г. Гелетухи, В. Дубровіна, Г. Калетніка, О. Макарчук, В. Савчука, В. Семенова, Г. Трипольської, Р. Титко, Х. Штрубенхоффа та інших дослідників.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є вивчення тенденцій розвитку українського ринку для виробництва біопалива.

Виклад основного матеріалу дослідження. В аграрному секторі економіки України з давніх часів чільне місце посідали зернобобові, олійні культури та цукрові буряки. Вони не лише забезпечували внутрішні потреби, але й формували експортний потенціал країни. Ці сільськогосподарські культури є ефективною сировиною для виробництва біопалива.

Сільськогосподарські угіддя, ліси, луки та інші природні ресурси дають велику кількість біомаси, котра може використовуватися для виробництва різноманітного біопалива. Біомасу в енергетичних цілях можна використовувати у процесі безпосереднього спалювання деревини, соломи, а також у переробленому вигляді як рідкі (ефіри ріпакової олії, спирти) або газоподібні (біогаз – газова суміш, основним компонентом якої є метан) палива. Конверсія біомаси у носії енергії може відбуватися фізичними, хімічними та біологічними методами, останні є найбільш перспективними [1].

З біосировини отримують рідке, газоподібне і тверде паливо. Залежно від використання рідке біопаливо поділяють на:

- 1) для карбюраторних двигунів із зовнішнім утворенням суміші пального-повітря;
- 2) для дизельних двигунів з внутрішнім утворенням суміші пального-повітря;
- 3) рідке біопаливо для котлів.

Виробництво біопалива в Україні планується за рахунок біомаси, біогазу, паливного етанолу (біоетанол) та ріпаковометилових сполук (бідизель).

Сільськогосподарське виробництво в Україні із споживача енергії нині трансформується на її виробника. Для сільського господарства виробництво й ефективне використання біопалива – це поклик часу, актуальне завдання, яке вимагає розв’язання наразі.

Внутрішній ринок біоетанолу може сягнути 800-1200 тис. тонн на рік за умов, якщо він замінить 10-15% вуглеводневої частини бензинів, що споживаються в Україні. Європейський простір є ще більшим потенціалом для експорту біоетанолу.

Розв’язання проблеми динамічного виробництва біопалива потребує створення ринку енергетичних культур як сировини для його виробництва, використання сільськогосподарських угідь, придатних для вирощування енергетичних культур, не знижуючи рівень виробництва продуктів харчування. З цього приводу постійно проводиться дискусія: що важливіше – продовольство чи біопаливо? Зазначена проблема є дуже складною, оскільки, з одного боку, забезпечення населення продовольством є пріоритетним завданням кожного уряду, а з іншого, – енергетична незалежність держави є основою її

суверенітету. Тому аналіз можливостей з вирощування біосировини для отримання біопалива слід провадити з урахуванням реальної ситуації з існуючими потребами в продуктах харчування, а також з існуючими джерелами забезпечення паливом як держави загалом, так і окремих її регіонів [1].

Найбільш доцільним з економічної точки зору сировиною для виробництва біоетанолу є кукурудза – традиційна для України культура.

Згідно зі статистичними даними площа збирання врожаю кукурудзи за 2012 рік становить 4371,9 тис. га, а валовий збір – на 20961,3 тис. тонн при урожайності на 47,9 ц з 1 га зібраної площі. Середній вихід біоетанолу з кукурудзи складає 383 л з 1 тонни сировини.

Відповідно встановлення курсу на використання сумішей бензину з біоетанолом може розширити внутрішнє споживання кукурудзи в Україні на 800 тис. тонн. До такого висновку прийшли експерти асоціації “Український клуб аграрного бізнесу” (УКАБ), аналізуючи положення закону України №4970-VI від 19 червня 2012 р. “Про внесення змін у деякі закони України щодо виробництва і використання моторних палив з вмістом біокомпонентів”, які передбачають поетапне збільшення змісту біоетанолу в моторних бензинах, які виробляються та реалізуються на території України.

Згідно з цим законом в 2013 р. рекомендували зміст біоетанолу в бензині не менше 5%, в 2014-2015 рр. 5%-вий зміст стане обов’язковим, а з 2016 р. зміст біоетанолу повинен вирости як мінімум до 7%.

В Україні у 2012 році потреба бензину для внутрішнього споживання становила 4,5 млн. тонн. Для заміни 5 % цього викопного палива необхідно було виробити у 2012 році 225 тис. тонн біоетанолу.

Техніко-допустимий енергетичний потенціал виробництва біоетанолу наведено в табл. 1 [1].

Таблиця 1

Техніко-допустимий енергетичний потенціал виробництва біоетанолу

Культури	Середня урожайність в 2012 році, ц/га	Вихід біоетанолу з 1 ц сировини, л	Загальна кількість біоетанолу з 1 га площі, л
Кукурудза (зерно)	47,9	38,3	1834,5
Ячмінь, пшениця	21-28	25,0	625,0

Таким чином, для виробництва 225 тис. тонн біоетанолу в Україні необхідно спрямувати валовий збір кукурудзи на зерно на площі 123 тис. га (або 2,8 % зібраної площі кукурудзи в 2012 році), що в перерахунку на зерно складає 590,4 тис. тонн (при валовому зборі кукурудзи на зерно в 2012 році в розмірі 20 961,3 тис. тонн).

Проведений аналіз структури посівних площ і балансу зерна дає змогу стверджувати, що прогнозований обсяг виробництва продукції рослинництва на перспективу достатній як для продовольства, так і для виробництва визначеного обсягу біопалива.

Експерти доводять, що нині не потрібно неодмінно будувати нові заводи для виробництва біоетанолу. Потрібно, насамперед, переобладнати частину

спиртових заводів та освоїти технологію комплексної переробки біосировини.

Аналіз сучасного ринку енергетичного обладнання і технологій промислового виробництва біоетанолу в Україні доводить, що з технічного боку немає істотних перешкод для виробництва біоетанолу. Економічний ефект виробництва біоетанолу зростатиме, як свідчать наукові дослідження, за умов оптимального вибору технології вирощування та переробки, обґрунтованого підходу щодо реконструкції або будівництва переробних заводів у місцях накопичення сировини, а також комплексного забезпечення переробки сировини.

Обмеженість в Україні традиційних енергоносіїв, зростання забруднення довкілля спонукають наукові товариства до пошуків нових екологічно чистих видів палив. Одним із таких напрямів є виробництво дизельного палива з рослинної олії.

В Україні для виробництва біодизелю використовується здебільшого ріпак. За оцінками Міністерства аграрної політики, потенційні можливості України у вирощуванні ріпаку становлять орієнтовно 3 млн. га при середній врожайності 20-30 ц/га.

У низці областей України передбачається збільшення площі земель, на якій вирощуються олійні культури. Збільшення обсягів вирощування таких олійних культур, як ріпак та соя дасть змогу збільшити ресурси високобілкових кормів для тваринництва та птахівництва з одночасною організацією виробництва біодизельного пального, насамперед для потреб сільськогосподарських підприємств, а також на експорт.

Протягом останніх трьох років середньорічне споживання дизельного палива в Україні становить близько 6,5 млн тонн.

Для гарантованого здійснення сільськогосподарських робіт за технологічними нормами щороку необхідно близько 1870 тис. т дизельного палива. Для виробництва такої кількості пального використовується близько 4,5 млн. тонн нафти, що переважно імпортується. У зв'язку з тим, що постійне зростання її вартості призводить до підвищення вартості нафтопродуктів, а отже, і сільськогосподарської продукції, традиційний варіант задоволення потреби сільськогосподарського виробництва завдяки тільки нафтопродуктам мало-перспективний.

Доцільніше перейти до забезпечення сільськогосподарських товаровиробників біопаливом, що виробляється з рослинної олії.

Перспективним напрямом розвитку сировинної бази біодизельного пального в Україні є збільшення площ технічного ріпаку та виробництва ріпачкової олії як сировини одержання пального та мастильних матеріалів. Зокрема, потреби сільськогосподарського виробництва у дизельному паливі можуть бути повністю забезпечені, якщо під посівами ріпаку буде зайнято 8-10% ріллі при належному рівні урожайності та переробки насіння ріпаку на біодизельне паливо.

Агропромисловий сектор України, виробляючи значні обсяги органічних відходів, потенційно володіє ресурсами для виробництва біогазу, здатними замінити 2,6 млрд. м³ природного газу в рік. При подальшому розвитку сільського господарства та широкому використанні рослинної сировини

(силос, трави) цей потенціал може бути доведений за різними оцінками від 7,7 до 18 млрд. м³/рік у перерахунку на природний газ. У першому випадку передбачається використовувати 6% орних (50% вільних від посівів) земель в Україні під вирощування кукурудзи на біогаз з консервативною величиною урожайності 30 т/га. При цьому частка біогазу з силосу кукурудзи складе 53,0% від загального потенціалу, з побічної продукції та відходів рослинництва – 5,7%, з побічної продукції та відходів харчової переробної промисловості – 5,3%, з гнойових відходів тваринництва – 36%.

Другий варіант з більш високим прогнозом передбачає використання 7,9 млн га вільних від посівів земель під вирощування кукурудзи на біогаз з урахуванням підвищення врожайності.

У таблиці 2 показаний потенціал виробництва біогазу на існуючих підприємствах АПК України і при вирощуванні силосу кукурудзи для виробництва біогазу на 50% вільних орних земель (при врожайності 40 т зеленої маси з 1 га і виході біогазу 180 м³/т зеленої маси) [1].

Таблиця 2

Потенціал виробництва біогазу в ряді галузей АПК України

Вид діяльності	Загальна кількість підприємств в Україні	Обсяг основної продукції	Загальний обсяг основних відходів	Потенціал виробництва біогазу із загального обсягу відходів/продукції	Частка економічно доцільного потенціалу
		тис. тонн (голів)	тис. тонн	млн м ³ /рік	на БГУ з міні-ТЕЦ від 0,1 МВт
Всього по Україні	11667	-	39 727	9 543	54%
Цукрові заводи	60	1 546,0	23 263,5	975,5	46%
Пивоварні	51	3 100,0	1 016,8	121,8	10%
Спиртові заводи	58	204,7	2 705,0	116,8	13%
Ферми ВРХ	5079	1 526,4	15 431,6	385,8	97%
Свиноферми	5634	3 625,2	5 656,7	160,3	30%
Птахофабрики	785	110 561,3	4 721,5	377,7	68%
Силос кукурудзи	вирощування на 50% вільних орних земель	41 140,4	-	7 405,5	-

Потенційний обсяг біогазового ринку в Україні може бути освоєний протягом 10-20 років (до 2030 року). Необхідною передумовою реалізації даних проектів на першому етапі є введення економічно обґрунтованого «зеленого» тарифу для електроенергії з біогазу. Для реалізації ефективних енергетичних біогазових проектів важливо стимулювати виробництво електроенергії з біогазу, отриманого не тільки з відходів біомаси, а також зі спеціально вирощеної рослинної сировини. Паралельно з виробництвом електроенергії в Україні доцільно впроваджувати виробництво біометану для прямого заміщення природного газу або більш ефективної енергетичної утилізації біогазу

при виробництві електроенергії та тепла [1].

Висновки. У цілому біогазовий ринок в Україні можна оцінити як перспективний, з досить широкою обізнаністю учасників, що очікує сигналів з боку держави. Такими сигналами на першому етапі може бути введення в дію гарантованої законом величини «зеленого» тарифу для електроенергії з біогазу без обмеження видів обладнання чи сировини, інші види реального законодавчої підтримки та нормативно-правового забезпечення.

На сьогодні розвиток відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) характеризується позитивною динамікою. Щорічно темпи розвитку енергетичного сектору економіки та обсяги попиту на альтернативні види палива зростають більше, ніж на 10%, і за прогнозами проведених фахівцями досліджень будуть збільшуватись, що свідчить про активізацію їх використання.

Список використаних джерел:

1. Калетнік Г.М., Пришляк В.М. Біопалива: ефективність їх виробництва та споживання в АПК України. Навч. посібник. – К: Аграрна наука, 2010. – 327 с.
2. Лукянихіна О.А., Вакуленко І.А. Визначення напрямків розвитку альтернативної енергетики у контексті виробництва біопалива / О.А. Лукянихіна, І.А. Вакуленко//Вісник СумДУ. – 2011. -№ 1. - С. 27-33.
3. Самойленко А. Г. Перспективи виробництва біодизеля в Україні / А. Г. Самойленко // Економіка АПК. – 2012. – № 4. – С. 72–78.
4. Семенов В.Г. Стан і перспективи розвитку виробництва і застосування в Україні екологічно чистого біодизельного палива /В.Г.Семенов// Безпека життєдіяльності. - 2007. - №1. - С. 15-17.
5. Селінний М.М. Світові тенденції виробництва біопалива М.М. Селінний // Агроніком. – 2013. – №1-3. – С. 60-62.

Рецензент – к.е.н., доцент Галич О. А.

УДК: 657.471.12:330.534

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СТРАХУВАННЯ

*Пилипенко К.А., к.е.н., доцент; Хоменко М.А., магістрант
Полтавська державна аграрна академія*

Досліджено сутність поняття «єдиного соціального внеску». Визначені як переваги впровадження єдиного внеску так і його недоліки. Розглянуті нововведення щодо подання та сплати єдиного соціального внеску.

The essence of the concept of "a single social contribution." Defined as the advantages of the single contribution and its drawbacks. Considered an innovation for the submission and payment of the single social tax.

Постановка проблеми. Ведення господарської діяльності підприємствами різних форм власності неможливе без залучення людського потенціалу, винагородою якої є заробітна плата, на яку нараховується та з якої утримується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Він прямо впливає на формування витрат та грошових потоків виробничого підприємства. Тому недопустимим є його ігнорування при прогнозуванні діяльності суб'єкта господарювання. Для вдосконалення управління єдиного соці-